

Struinen

in de Amsterdamse Waterleidingduinen

nr. 122 | Zomer 2024

Nieuw hekwerk voor
rustgebied damherten

Waternet wil productie
drinkwater verhogen

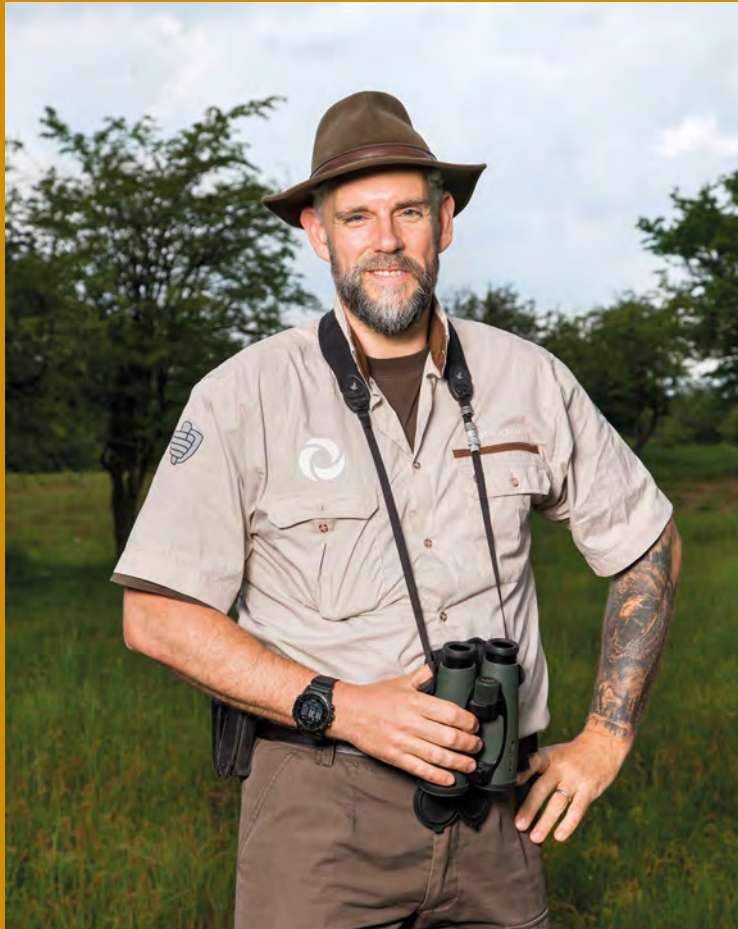
Herder en schaapskudde
keren terug in de duinen

Invasieve exoten bedreigen
kwetsbare dieren en planten

Observeren is mediteren

2024 verloopt rap. De eerste zes maanden zitten er al weer bijna op. Het is zomer nu, maar de afgelopen periode leek het zo nu en dan nog wel even herfst. Dat het vaak te guur, te nat en te koud is geweest, was goed te zien aan vliegende duin-insecten die zich maar zuinigjes vertoonden. De meeste insecten bewegen nu eenmaal beter bij warm weer. Net als de meeste mensen.

Bij de eerste warme zonnestralen is wel snel wat drukte te zien op en rond de wat zanderige plekken. Als de zon schijnt, loopt de temperatuur daar snel op. Je kunt er zandbijen zien vliegen op zoek naar voedsel en een plekje om eieren af te zetten. Zeker bij steile, recht afgestoven kanten in een zandkuil is het vaak een drukte van jewelste. Als je tijdens een mooie wandeling in de waterleidingduinen dus denkt: 'zo, hier ga ik even zitten...' Let goed op, want daar kan zomaar een zandbij ondergrondse gangetjes in- en uitvliegen. Neem er wat afstand van en observeer de zandbij enkele

minuten. Bij mij werkt zo'n moment altijd rustgevend. Dat is een beetje vergelijkbaar met naar vogels kijken of van een hoge duintop op afstand een groepje damherten bespieden. Daar zijn de duinen tenslotte voor: om een beetje tot rust te komen in de hectiek van alledag.

Geniet deze zomer van al het moois in onze prachtige waterleidingduinen!

Pas op voor teken!

In de zomer zijn weer volop teken actief. Check het lichaam na elke wandeling op teken. Ga je van de paden af om in het duin te struinen? Doe de sok-

ken dan over de lange broek om te voorkomen dat teken over de huid naar boven kruipen en zich vastzetten met het risico op de ziekte van Lyme.

Op tekenradar.nl lees je hoe je een teek vakkundig verwijdert en wat zoal Lyme-symptomen zijn.

Schaapskudde keert terug in de duinen

Binnenkort is er weer een schaapskudde met herder in de waterleidingduinen actief. Water-net heeft de opdracht verleend aan Rinnegom Landschapsbeheer. Dit landbouwbedrijf uit Burgerbrug was ook van 2012 tot 2014 in de AWD actief. De kudde met herder is ingehuurd om verruiging van de vegetatie te stoppen. Het van nature open duinlandschap verdwijnt op plekken waar grassen en struiken dankzij voedselrijke stikstof weer de overhand krijgen. Je kunt de herder

met schaapskudde onder andere tegenkomen in de deelgebieden Kraaienveld, Rozenwaterveld, Eiland van Rolvers, de Marelberg, Boogkanaal en langs het Westerkanaal. De herder hoedt de schapen overdag. 's Nachts staat de kudde in een raster. Herders van Rinnegom werken vaker in natuurgebieden waar bezoekers komen. Mocht je een praatje willen maken of een vraag hebben; schroom niet en stap gerust op de herder af.

Veelgestelde vraag aan het bezoekerscentrum

"Ik kom hier voor het eerst; welke wandeling kun je aanraden?"

Antwoord: "Op de AWD-wandelkaart zijn bij de vier hoofdingangen een korte en een lange paaltjesroute aangegeven. Die hebben allemaal een unieke kleur. Ze lopen vanaf de ingang in één richting. Zie je het kleurplaatje op het

houten paaltje, dan is dat de looprichting. Op de achterkant zitten zwarte plaatjes met daarop een nummer en de kleur in tekst. Zo kun je ook 'tegen de richting in' teruglopen. De routes komen altijd uit bij het startpunt, de ingang."

Waternetvrijwilliger steekt de handen uit de mouwen.

Help mee met de strijd tegen invasieve exoten

De Japanse duizendknoop, de Aziatische hoornaar en de Amerikaanse vogelkers zijn invasieve exoten die veel schade aanrichten in de Nederlandse natuur. Ze kunnen zich in rap tempo uitbreiden en bedreigen inheemse dieren en planten. In de AWD bindt Waternet de strijd aan met invasieve soorten die de biodiversiteit in de duinen bedreigen. Help je mee?

Volgens de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) zijn exoten 'planten, dieren, of andere organismen die van nature niet in Nederland voorkomen. Een klein deel kan zich vestigen in onze natuur, zich snel vermeerderen en daarmee schadelijk zijn voor inheemse soorten. Dat zijn invasieve exoten.'

Opsporen

'In Europa is de Unielijst invasieve exoten opgesteld', vertelt Maarten van Kampen,

projectleider bij de afdeling Bron- en Natuurbeheer van Waternet. "Als een soort op deze lijst staat, mag die in de EU niet verhandeld, gekweekt, vervoerd of geïmporteerd worden. EU-landen zijn verplicht om populaties op te sporen en te verwijderen. Als geheel verwijderen niet lukt, moeten landen de populatie zodanig beheren dat verspreiding en schade zoveel mogelijk worden voorkomen."

Bestrijden en beheren

Waternet is volgens Van Kampen dus verplicht invasieve exoten te bestrijden of te beheren. Naast soorten op deze lijst zijn er ook nog specifieke soorten die bijvoorbeeld door stikstof oprukken en die een bedreiging kunnen vormen voor de biodiversiteit in het duin. Van Kampen: "Daarom is de Unielijst door ons uitgebreid met een lijstje soorten die zich in het duin invasief kunnen gedragen en die in aanmerking

komen voor beheren. Denk bijvoorbeeld aan adelaarsvarens en pitrus."

Tijdrovend werk

Volgens Van Kampen heeft Waternet veel ervaring met het bestrijden van invasieve exoten zoals de Amerikaanse vogelkers, de zwarte engbloem, rimpelroos en duizendknoop. "Als zo'n exoot wordt aangetroffen wordt die het liefst direct verwijderd en bestreden voordat hij invasief kan worden. Dat doen we bijvoorbeeld met afzagen, uittrekken, afgraven en zeven, maaien en stomen." Dit tijdrovende werk wordt uitgevoerd door de beheerploeg van Bron- & Natuurbeheer, samen met aannemers en vrijwilligers. Van Kampen benadrukt dat bij de bestrijding van invasieve exoten vrijwilligers onmisbaar zijn en dat nieuwe vrijwilligers altijd een steentje kunnen bijdragen."

Exotemeldpunt

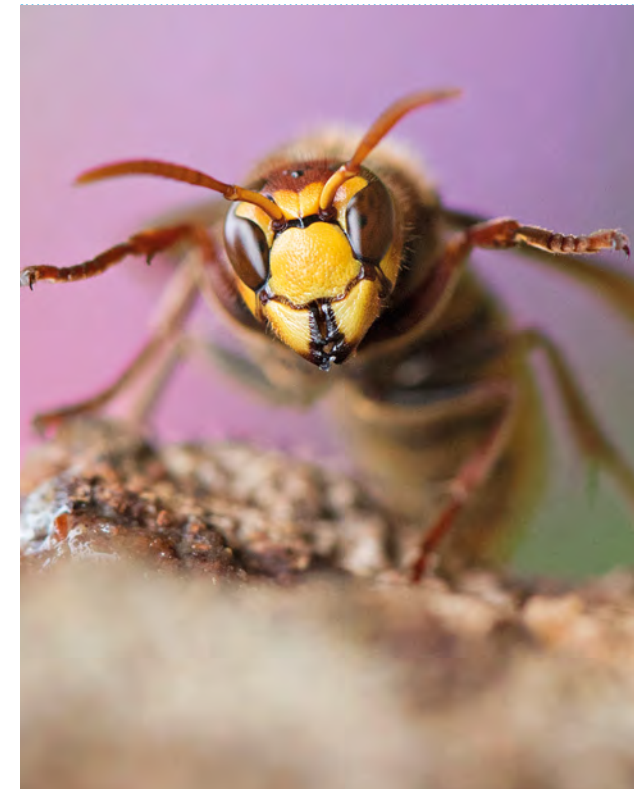
Iedere vier jaar brengt Waternet alle exoten in kaart op een zogeheten 'exotekartering'. "Aan de hand van deze kartering maken we

een plan hoe, wanneer en in welke volgorde we exoten gaan bestrijden en beheren." Om de boosdoeners in een vroeg stadium in beeld te krijgen, roept Waternet niet alleen de hulp in van vrijwilligers en deskundigen. "Ook bezoekers van onze prachtige gebieden kunnen een bijdrage leveren", aldus Van Kampen. "Neem je exoten waar, meld die dan direct bij bezoekerscentrum De Oranjekom of via een e-mail naar AWD@waternet.nl, met vermelding van de soort en zo mogelijk de exacte locatie."

Tuinen

Voorkomen is altijd beter dan genezen. Daarom vraagt Waternet samen met gemeentes en andere beheerders van natuurterreinen aan omwonenden geen uitheemse soorten in tuinen te planten. "Kies altijd voor inheemse soorten", benadrukt Van Kampen.

Wil je in onze natuurgebieden als vrijwilliger helpen met het bestrijden van exoten, meld je dan aan op awd.waternet.nl of informeer bij het bezoekerscentrum.

Wist je dat...

de Europese hoornaar (*Vespa crabro*) sinds 2004 in de AWD wordt gesignaleerd? Deze wespensoort kan tot wel drie cm groot worden. Hoornaars bouwen papierachtige nesten in de grond, in nestkasten en in holle bomen.

De hoornaar heeft een slechte naam vanwege zijn steekangel met venijnige prikstof waar je even flink last van kunt hebben. Hoornaars zijn echter alleen agressief als mensen te dicht bij hun nest komen. Daarom heeft Waternet vorig jaar een nest laten verwijderen op advies van een deskundige en alleen omdat het niet anders kon. Het nest lag naast een wandelpad. Kom je in het duin een hoornaarsnest tegen, meld dit dan bij bezoekerscentrum De Oranjekom.

Ook natuurherstel en nieuwe natuurvriendelijke oever op komst

Extra drinkwaterproductie in de waterleidingduinen

Steven van Duijvenbode (L) en Luc Geelen inspecteren een natuurvriendelijke waterloop

Waternet wil komende jaren de drinkwaterproductie in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) verhogen van 70 naar 75 miljoen kubieke meter per jaar. Gedurende deze aanpassing worden ook gunstige natuurmaatregelen genomen. Zo komt er onder andere een natuurvriendelijke oever langs het Barnaartkanaal. Het aangepaste productieproces heeft geen gevolgen voor de omgeving.

Dit voorjaar heeft Waternet een vergunning-aanvraag ingediend bij provincie Noord-Holland om de productie van drinkwater in de AWD te verhogen van 70 miljoen naar 75 miljoen kubieke meter per jaar. Dat is nodig omdat de vraag naar drinkwater al jaren toeneemt. In de regio Amsterdam stijgt de vraag naar drinkwater van 95 miljoen kubieke meter in 2023 naar 107 miljoen kubieke meter in 2030. De verwachte stijging is een gevolg van de bevolkingsgroei en toenemende economische bedrijvigheid.

Daarnaast drukt ook klimaatverandering een stempel op de vraag naar drinkwater. Want hoewel afgelopen winter extreem nat was en er ook dit voorjaar meer dan gemiddeld veel regen viel, waren er in voorgaande jaren ook vaker dan vroeger extreem droge periodes die soms langdurig aanhielden. Hierdoor is het nodig om in de Amsterdamse Waterleidingduinen de productie- en reservecapaciteit uit te breiden. Waternet staat in die opgave niet alleen. Veel Nederlandse drinkwaterbedrijven staan voor een vergelijkbare uitdaging.

Zorgvuldig proces

Procestechnoloog Steven van Duijvenbode van Waternet: "Aan deze operatie ging een zorgvuldig proces vooraf dat ruim drie jaar in beslag nam. Daarin zijn tal van partijen meegenomen zoals provincie Noord en Zuid-Holland, hoogheemraadschap van Rijnland, LTO en de gemeentes Noordwijk, Heemstede, Bloemendaal en Zandvoort. Met vooronderzoek en modelberekeningen is een inschatting gemaakt van de mogelijke ecologische

"Aan deze operatie ging een zorgvuldig proces vooraf dat ruim drie jaar in beslag nam."

effecten van aangepaste waterstanden. Ook is samen met de Beheeradviesgroep (BAG, zie kader) verkend wat Waternet kan doen om de natuur te versterken. De inzet is dat capaciteitsverhoging van de drinkwaterproductie ook natuurwinst in het duin oplevert. Dat bereiken we onder meer door een kilometerslange natuurvriendelijke oever aan te leggen langs het Barnaartkanaal. Ook enkele infiltratiegeulen krijgen een natuurvriendelijke oever."

Profiteren van rietkragen

Luc Geelen, adviseur natuurbeheer bij Waternet: "Bij het creëren van natuurvriendelijke oevers graven we steile oevers af en brengen glooiin-

gen, meanderende vormen en ondiepe poelen aan met afwisseling van natte en droge delen. Er ontstaat een vochtige oever waar naast riet ook verschillende plantensoorten een kans krijgen, zoals waterpunge, zeegroene zegge, orchideeën en parnassia. Water- en rietvogels profiteren van de rietkragen. Vissen, amfibieën zoals de rugstreeppad en uiteenlopende soorten libellen zetten hun eitjes af in ondiepe delen. Ook krijgt de zeldzame waterspitsmuis die in de AWD voorkomt, meer leefruimte. Veel soorten hebben kortom baat bij natuurvriendelijke oevers, waarvan er in de waterleidingduinen al een flink aantal is aangelegd. De bekendste is misschien wel de natuurvriendelijke oever langs het Westerkanaal.

Loenderveense Plas

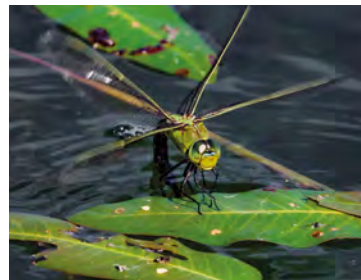
Om de verhoging van de productiecapaciteit zoveel mogelijk in evenwicht met de natuur te kunnen uitvoeren, zorgt Waternet ervoor dat niet alleen op het fabrieksterrein Leiduin maar ook op Weesperkarspel de productiecapaciteit op termijn wordt vergroot. Nu komt zeventig procent

rugstreeppad

snoek

grote keizerlibel

van het drinkwater uit de waterleidingduinen en dertig procent uit de Bethunepolder en de Loenderveense Plas. Bij het vergroten van de productiecapaciteit worden beide locaties meer met elkaar in evenwicht gebracht. Dat is nodig om bij een calamiteit een back-up te hebben. De verdere uitbreiding van de capaciteit zal vooral in Weesperkarspel gebeuren. Om het productieproces aan de oostkant van Amsterdam in gereedheid te brengen, zijn maatregelen nodig die verder onderzocht worden en die Waternet niet voor 2027 kan realiseren.

Rivierwater

Om Amsterdam nu al van extra drinkwater te kunnen voorzien, is snel een oplossing nodig. Volgens de actuele vergunning mag slechts 70 miljoen kubieke meter water per jaar aan de AWD worden onttrokken. Waternet loopt nu al tegen de grenzen van deze vergunning aan. Met een uitbreiding van de vergunning heeft Waternet de tijd om op Weesperkarspel de productiecapaciteit te vergroten. Door een aantal aanpassingen in de bedrijfsvoering, kan met het bestaande infiltratie- en winsysteem in de AWD de capaciteit snel naar 75 miljoen kubieke meter worden verhoogd. Het vergroten van de productiecapaciteit gebeurt

zonder grote ingrepen in het duin. We volgen de gebruikelijke route waarbij voorgezuiverd rivierwater uit het Rijn-Lekkanaal bij Nieuwegein in ondergrondse buizen wordt aangevoerd. De aanvoer wordt alleen verhoogd met vijf miljoen kuub extra. Dit water wordt vervolgens in het duin geïnfiltreerd om het later voor drinkwaterproductie weer terug te winnen.

Omgeving

Waternet zal wat vaker onderhoud moeten uitvoeren aan de infiltratiegeulen en de ondergrondse drains die voor een goede doorstroming zorgen. Kalk- en slibafzettingen in drains en infiltratiegeulen zullen medewerkers frequenter verwijderen. De randgeulen van het infiltratiegebied worden intensiever ingezet. De meeste geulpeilen in het infiltratiegebied zullen met zo'n 10 cm worden verhoogd en het peil van het Barnaartkanaal 25 cm verlaagd. De onttrekking van natuurlijk duinwater neemt niet toe. Ook zal er geen water wegsijpelen naar de omgeving omdat diepgelegen randkanalen water afvangen. Het vergroten van de drinkwaterproductie heeft geen gevolgen voor de omgeving.

Beheeradviesgroep (BAG) praat mee

Voor inspraak bij grote projecten rond natuurbeheer en drinkwaterproductie heeft Waternet een Beheeradviesgroep (BAG) ingesteld. De BAG bestaat uit omwonenden, natuuronderzoekers, vrijwilligers, recreanten en andere kritische betrokkenen. Met hen is bekeken hoe de natuur kan profiteren van de uitbreiding van de drinkwaterproductie. Een van de ideeën was de aanleg van een natuurvriendelijke oever bij het Barnaartkanaal. Ook is een zomer- en winterpeil besproken, waarbij het waterpeil in de AWD hoger is in de winter en het voorjaar en lager in de zomer en het najaar. Om stikstofuitstoot te voorkomen is besloten te werken met elektrisch materieel.

“Wij zijn echte avonturiers”

Lies Vos (91), dochter Jacky (60) en kleindochter Mandy (30) zijn vaste bezoekers in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD). “Zonder oma gaan we off road.”

“Vanuit Amsterdam”, vertelt Jacky de Haas, “zijn we binnen twintig minuten in de AWD. Daar zijn we wel twee tot drie keer per week om een hele ochtend of middag door de duinen te dwalen. Prettig is dat we hier van de paden af, vrij mogen struinen. Als moeder met haar rollator meegaat, volgen we de verharde routes, maar als echte avonturiers gaan we het liefst off road om ons te laten verrassen. Een tijdje terug ontdekten we voor het eerst morieljes. Dat zijn eetbare paddenstoelen die op hersentjes lijken. Uit respect voor de natuur hebben we die uiteraard

laten staan. Als we damherten of andere dieren treffen, blijven we ook op afstand. Om zandhagedissen goed te kunnen zien, moet je soms wel wat dichterbij kruipen. Bij zonnig weer laten die prachtige diertjes zich zien op de zandige stukken nabij ingang Oase.

Mijn vader en moeder namen mij als kind altijd mee naar buiten, de bossen in. Op vakantie in Oostenrijk maakten we bergwandelingen. De natuur fascineert mij al mijn hele leven. Als we in de AWD iets zien dat we niet kennen, maken we foto's en zoeken het later op. Of we vragen in het bezoekerscentrum om informatie. Ieder duinbezoek levert iets bijzonders op. Laatst namen we bij hoge uitzondering iets mee, een compleet gewei van een damhert. Zo gaaf!”

Muurschilderingen vinkenvangers in onderhoud

De vier portretten van achttiende-eeuwse beroepsvinkers in Vinkershuisje Zeerust zijn in onderhoud om verval te voorkomen. Losse verf en losse pleisterlaag zijn vastgezet. Nader onderzoek moet uitwijzen of de portretten volledig in oude staat kunnen worden hersteld.

Vanuit Vinkershuisje Zeerust, links van ingang Oranjekom/Oase, vingen beroepsvinkers tot het vangverbod in 1912 o.a. vinken, lijsters, spreeuwen, sijsjes, putters en leeuweriken. We kunnen het ons misschien nog maar moeilijk voorstellen, maar vinken en andere kleine en middelgrote duinvogels waren tot begin vorige eeuw een geliefde delicatessen en de vangst ervan was tot kunst verheven.

Meestervinker Cornelis van Lennep (1751-1813) was in het najaar geregeld bij vinkershuisjes te vinden. Hij was de grootvader van schrijver en politicus Jacob van Lennep, de eerste directeur van de toenmalige Duinwater Maatschappij, voorloper van Waternet. De familie liet het huidige huisje bouwen in 1854 en het werd in 1856 in gebruik genomen.

Vinkenbaan

Naast het huisje lag een vinkenbaan van veertig bij twaalf meter waar vooral tijdens de vogeltrek vinken en andere vogels voor consumptie zijn gevangen. Vinkers lokten de vogels op de baan met lokvinken en voer. Binnen zat iemand op het vinkentouw, die door kijkgaten naar de vogels loerde. Zaten er voldoende vogels op de vinkenbaan,

dan gaf de vinker een ruk aan het touw, zodat vangnetten over de baan vielen.

Rijksmonument

In de achttiende eeuw telde de Amsterdamse Waterleidingduinen vijf vinkenbanen. Het Vinkershuisje is als enige bewaard gebleven. Het is als rijksmonument gezamenlijk eigendom van de gemeentes Amsterdam en Bloemendaal. Op de muurschilderingen zijn vier beroepsvinkers afgebeeld, waaronder de toen bekende beroepsvinker Hendrik van Witsenburg. Verder zien we onder andere vinker Dirk van der Kodde die in dienst was van de Van Lenneps.

Nader onderzoek

Sjaak Borsen is bij Waternet verantwoordelijk voor monumentenzorg en betrokken bij het behoud van de muurschilderingen in het Vinkershuisje. Borsen: "Verleden jaar is de conditie van de muurschilderingen onderzocht.

Daaruit volgde een aanbeveling voor behoud van de schilderijen, die in slechte staat zijn. De eerste van drie stappen is onlangs uitgevoerd. Losse verf en losse pleister zijn vastgezet. Er volgt nu nader onderzoek naar het binnenklimaat, verftype en vernislagen. Afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek worden mogelijke vervolgstappen overwogen."

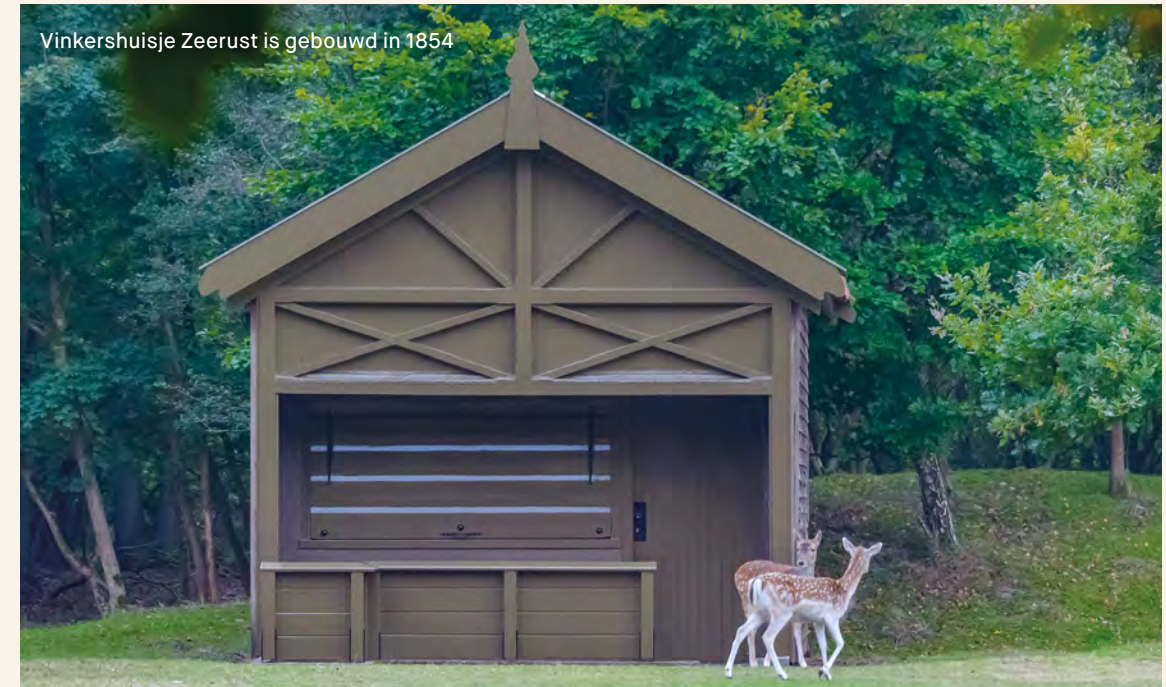
Vogelwet

Op de vinkenbanen in en rondom de AWD zijn tussen midden 1700 en 1911 volgens bronnen ruim een half miljoen vogels gevangen. Toen de Vogelwet in 1912 in werking trad, was het vinken al op zijn retour en consumptie van vinken en sijsjes stelde nog maar weinig voor. De meeste vinkershuisjes raakten in verval en werden na verloop van tijd verwijderd. Vinkershuisje Zeerust wordt tegenwoordig zo nu en dan gebruikt om bezoekers te ontvangen.

Cornelis
van Lennep
1751-1813)

Vinkershuisje Zeerust is gebouwd in 1854

Zomergevoel langs een natuurvriendelijke oever

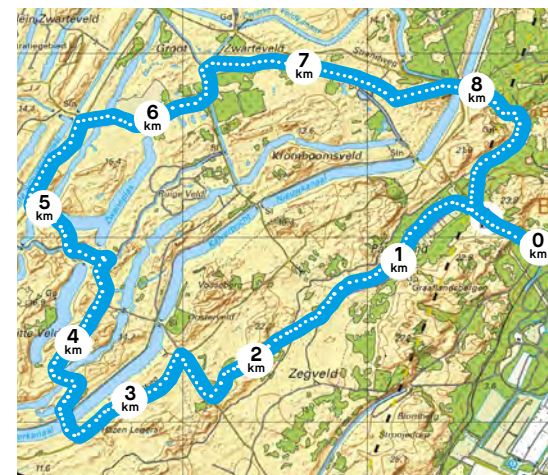
In de zomer is het heerlijk om met de zon op het gezicht door de AWD te wandelen. De strand-drukke ligt ver weg achter een hoge zeereep. Het strandruimoer overstemt in de AWD in ieder geval niet het gezoem van bijen en het kwetteren van vogels. Een mooie blauwdruk voor een fijn zomergevoel op een rustige route.

Deze wandeling gaat over zand- en klinkerpaden, over uitgestrekte valleien en langs natuurvriendelijke oevers waar helder water doorheen kabbelt. Loop vanaf ingang Panneland rechtdoor, het eerste deel van de blauwe en rode paaltjesroutes. Wandel door de met damhertwerend hekwerk afgesloten 'exclosure' die open is voor publiek. Kijk vooral even rond wat daar allemaal groeit en bloeit. Zie ook het verschil met wat er buiten de exclosure groeit, waar damherten nog wel de boel kunnen kaalvreten. Houd op de splitsing na het bankje rechts aan (blauwe paaltjesroute) en ga op de T-splitsing rechtsaf de klinkerweg op.

Dit is de Lindenberghweg, vernoemd naar dr. P.C. Lindenbergh. Die publiceerde voor de toenmalige Gemeentewaterleidingen in 1941 een rapport 'Bijdrage tot het oordeelkundig gebruik van het duinwaterkapitaal'. Ga bij de schuilhut linksaf over de Duinpanweg. Deze klinkerweg is aangelegd ter vervanging van de weg strak langs het Nieuw Kanaal, toen rond 1965 het kanaal werd verbreed.

Biodiversiteit

Bij de afslag met het halfverharde pad, rechtsaf. Kanaal oversteken, doorlopen en bij het kruispunt met kanalen, bij het IJzerenmannenvlak, links van het kanaal het pad vervolgen. Hier stond ooit een groot ijzeren graafwerktuig dat werd gebruikt voor uitbaggeren van het Kromme Schusterkanaal. Wandel langs dit toevoerkanaal helemaal door, met de bocht mee naar links en steek de dam rechtdoor over. Je passeert aan je rechterhand de prachtige Zwanenplas. Bij de klinkerweg rechtsaf, doorlopen tot de kruising

en hier rechtsaf over het Groot Zwarteveld. Ook hier staan exclosures waar alleen onderzoekers en ecologen toegang hebben die hier langjarige het herstel van de biodiversiteit in kaart brengen.

Meanderende oever

Aan het eind linksaf. Dat kan via de klinkerweg of, een beetje spannend, langs het water en dan bij het sluisje oversteken. Loop vervolgens links langs de toevoersloot. Hier is in 2023 een natuurvriendelijke oever gemaakt. Het kanaal loopt nu niet meer kaarsrecht, maar meandert en heeft een afgevlakte oever. Hier kunnen rietplanten groeien en allerlei dieren waaronder de waterspitsmuis voelen zich er thuis.

In het kort

Start: ingang Panneland

Lengte: 9,1 km

Duur: circa 3 uur

Typering: wandeling over goed begaanbare paden met een paar struipaadjes en veelal langs kanalen

Geschikt voor: liefhebbers van natuur, water en de zon in het gezicht

Aan het eind van dit open deel van de toevoersloot gaat u rechtdoor tussen het helmgras door richting de Donderhoek. Hier is nog steeds goed in het landschap te zien dat de toevoersloot ondergronds doorloopt. Waar het helmgras groeit lag in 2017 nog een open betonnen 'half pipe'. Deze is toen uitgegraven en vervangen door een ondergrondse buis met een doorsnede van 1,80 m. Er is kalkrijk zand van elders in het duin overheen gestort waar helmgras het goed op doet. Volg de contouren van het helmgras. Bij het kruispunt langs de schuilhut het pad vervolgen en ga verderop rechtsaf over het gecombineerde ruiter- en voetpad. Steek het lange ruiterpad over en wandel weer terug linksaf via de Panneland-erweg naar ingang Panneland.

Nieuw hekwerk voor rustgebied damherten

‘Verboden toegang’ staat op gloednieuwe borden bij de Graaflandsbergen. Verboden toegang, je mag in de waterleidingduinen toch overal vrij rond struinen? Bijna overal. Er zijn enkele gebieden afgesloten voor zoogdieren, watervogels en kwetsbare planten.

“De Graaflandsbergen is tijdens de bronst geliefd bij damherten”, vertelt Lina Breeuwer van de afdeling Bron- en Natuurbeheer. “Mannetjes- en vrouwtjesherten zoeken elkaar hier in het najaar op. Er staan eikenbosjes die voor beschutting zorgen. Op open plekken in het bos vinden de dieren rust voor het paringsritueel.”

Bezoekers zijn er niet welkom. Daarom staat er al jaren een hek waar herten overheen springen, maar dat mensen moet weren. Boswachters met bevoegdheden houden een oogje in het zeil, want de bronst is geliefd bij natuurfotografen waarvan een aantal soms nergens voor terugdeinst.

Om voor blijvende bescherming te zorgen is het oude hekwerk afgelopen winter over een lengte van tweeënhalve kilometer vervangen. Lina Breeuwer: “Dit afgesloten gebied ligt vlak bij ingang Panneland waar het vaak druk is. Er wordt in deze omgeving gewandeld, gespeeld en gepicknickt. Die drukte willen we hier een beetje op afstand houden. Ook om stuifzandplekken te beschermen die vroeger iets te vaak werden betreden.”

Drukte

Bijkomend voordeel voor de natuur is dat rond de Graaflandsbergen niet alleen herten van de rust profiteren. Breeuwer: “Er komen hier roofvogels voor, zoals bosuil, havik en buizerd. Op de wandelpaden langs het rustgebied, laten havik en buizerd zich geregeld zien.”

Prachtige omgeving

Lina is trots op de afronding van ‘haar project’. “Ik zit in een omscholingstraject. Dit was bij Waternet mijn eerste klus waarvoor ik, onder begeleiding, volledig verantwoordelijk was. Ik was betrokken bij de voorbereiding, het inventariseren van de benodigde materialen en bij het plaatsen van hekwerk. Geen straf hoor, om een heel seizoen een paar dagen per week in deze prachtige omgeving te werken.”

Drinkwater uit de Loenderveense Plas

Amsterdams drinkwater komt niet alleen uit de waterleidingduinen. In het prachtige natuurgebied de Loenderveense Plas zuivert Waternet water uit de Bethunepolder.

Ongeveer dertig procent van de jaarlijkse drinkwaterproductie van Waternet is afkomstig van deze natuurplek vlakbij Loenen, ten oosten van de hoofdstad. De Loenderveense Plas is een beschermd Natura-2000 gebied. De opdracht aan Waternet is om de natuur er zo goed mogelijk te beschermen en te beheren.

Zwarte stern

Beroemd is de plas om de grote populatie van de zwarte stern. Sinds boswachters en vrijwilligers broedvlotjes uitleggen, is de waterleidingplas een favoriete broedlocatie van de bedreigde zwarte stern. “Voorjaar 2023 zijn er op 50 broedvlotjes liefst 71 jonge zwarte sterns geteld”, vertelt Waternet-boswachter Martijn Struijf. “Binnen de Vechtplassen was de drinkwaterplas van Waternet vorig jaar de meest succesvolle broedlocatie van deze bedreigde

soort. De vegetatie en het water zijn van hoge kwaliteit, zodat er nog veel insecten voorkomen. Die zijn belangrijk voedsel voor jonge zwarte stern-pullen.”

Vogelkijkhut

De Loenderveense Plas en de Bethunepolder zijn niet vrij toegankelijk, zoals de waterleidingduinen. Het gebied ontdekken kan tijdens excursies met de boswachter, die Waternet organiseert voor liefhebbers van echte Hollandse natuur. Dat kan bijvoorbeeld tijdens een wandeling met de boswachter, op een excursieboot, of bij het vogel-spotten. Bijzondere vogels zoals de zwarte stern zijn ook te bewonderen vanuit de vogelkijkhut aan de Lambertszkade, tussen Vreeland en Loosdrecht. Die is vrij toegankelijk en biedt rondom zicht op de waterleidingplas, de Loenderveense Plas en Wijde Blik.

Excursie boeken? Excursies worden na het broedseizoen, vanaf eind juli gepland. Wanneer? Neem hiervoor contact op met het bezoekerscentrum.

Majesteitelijke stamgast

Met zijn oranje kop en felrode snavel is het krooneend-mannetje een echte 'beauty'. Krooneenden zijn vegetariërs. Vooral kranswieren en fonteinkruiden zijn geliefd voedsel. Die groeien alleen in heel schoon water. Krooneenden profiteren dan ook volop van het voorgezuiverde water in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD). Aanvankelijk lieten krooneenden zich hier alleen in de winter zien. Dankzij het uitstekende voedselaanbod broeden ze nu zelfs in kleine, maar toenemende aantallen in de AWD.

Bezoekerscentrum

De Oranjekom

Eerste Leijweg 6

Tegenover Vogelenzangseweg 21

2114 BH, Vogelenzang

T 020-6087595 | E awd@waternet.nl

Open: dinsdag t/m zondag

10.00 – 16.30 uur

Toegang

U bent elke dag van harte welkom tussen zonsopkomst en zonsondergang, ook buiten de paden.

- Toegangskaart verplicht vanaf 18 jaar
- Geen toegang voor honden
- Geen toegang voor fietsen en andere voertuigen
- Geen toegang tot de rust- en infiltratiegebieden

Kijk voor alle voorwaarden op

awd.waternet.nl

Download hier de wandelkaarten

Struinen is een uitgave van Waternet. Jaarkaarthouders kunnen zich gratis aanmelden via awd.waternet.nl.

Tekst en hoofdredactie:

Michel Verschoor

Ontwerp:

Noortje Boer

Aan deze Struinen werkten mee:

Jeroen Engelhart, Miranda Kok, Nathalie Delfos, Luc Geelen, Steven van Duijvenbode, Lina Breeuwer, Maarten van Kampen, Sjaak Borsen, Gonneke Streng (technische eindredactie) en Max van Steijn.

Fotografie: Alwin Slomp (cover, p.2, p.3, p.4, p.9, p.14), Jan Dirk Bol (p.6 p.8 (libelle), p.10, p.11, p.12, en 13, p.15), Buitenbeeld/Chris van Rijswijk p.16.

Tips voor de redactie:

awd@waternet.nl

Vogelenzangseweg 21
2114 BA Vogelenzang